

ذوالفنون

ابن سینا کا فلسفہ اور آثار

فلسفہ، اجتماعیات، تاریخ، جغرافیا، ادبیات

ایک آئندہ بر نشر اول نور

مندرجات

[محمد عزت]

[آورام غالاتی]

[نجیب حاصم]

[ا. ا. جمیل]

دورقہیم ترجمہ لرینہ و بعض فلسفہ اصطلاح لرینہ دائر

تورک کلمہ سیہ توران کلمہ سی آراسندہ مناسبت واری

مقایسہ لی صرف و نحو اصولہ دائر

ابن سینا حیاتی و آثاری

استانبول — مطبعہ عامرہ

۱۳۴۰ — ۱۹۲۴

مقایسه‌لی صرف و نحوک اصولنه دأر

محرری : قولاز دو فرانس مدرس‌لرندن مترجی : ادبیات فاکولته‌سی مدرس‌لرندن

عاصم

میب

«مقایسه‌لی صرف و نحو» اطلاقده اتفاق‌ایدیلن علمک موضوعی مختلف دیللاری بربرینه تقریب ایله بونلرک علم لسانجه اولان انبساط‌لرینک تاریخی وجوده کتیرمکدر . هر حال اوزرنده مقایسه‌لی اجرا ایده‌جک متبعک وظیفه‌سی ، تفحص ایده‌جکی وقعه‌لرک ، قدیماً محسوس برصورتده برجماعتک بریحک لسانی فرض اولنان بردیباک ترقی و تحولنک نتیجه‌سی اولدیغنی فرض ایتمکدر . بونک ایچون مشاهده ایتمدیکی مناسبتلر آراسنده برنقطه عزیمت تعیین ایتمک و مقایسه ایدیلن دیللار غروبی ایچنده اجرا ایده‌جکی تقریبات ایله هر هانکی برزمانده نظر دفته آلمق اقتضا ایدر .

بناءً علیه بونک اصولی مسئله‌سی ، عنیت کوسترن ، حالی الده ایدیلن لسانی حادثلر آراسنده هانکیلرینک عینی نقطه نظر فرصتی ایجاب ایتمدیکی بولمق در .

بونده همان هر مورخ ایکی مسئله نمونه‌سی کورور : بر طرفدن ماضینک هر هانکی بر آننده بروقه ویا برحاک وجودی ، دیگر طرفدن مختلف تاریخلر آراسنده کی مناسبت ، اساساً یوایکی مسئله بربرندن آریله‌ماز .

بوراده درعهده ایله‌دیگمز شی مقایسه‌جینک قیاس ایله طوتاجنی یول ایله بونک محتمل نتیجه‌سی در .

حاکمه شویله یاپیلیر : فلان و فلان دیللرده ، آز چوق بربرینه موافق شویله بویله نافاده مراسم ایدیلیور ؛ شو توافق ، بر تاریخده مشترک بر شکل بولمسه ایدی ، بو مختلف لهجه‌لر آراسنده بربرینه مشابه - فقط قسماً مخالف - شکللر بولماز ایدی . بناءً علیه بو شکللر ایلاک شکلک برتادیسندن عبارتدر . ایشته مقایسه ایدیلن مسئله یکی لاتین دیللرنده غاعل خدمتی کورن شخصی ضمیرلر اولسون :

je (بن)	tu (سن)
eo	tu
io	tu
jo	tu
yo	tu

نفس متکلم کندیسنی eo ، io ، jo ، yo دیه کو سترمه سنده عمومی بر سبب یو قدر .
 یک آقیری ویایک اوزاق دیلره مراجعت ایلمکسزین ، متکلمک آلمانجه ده rich ، روسیجه ده
 ja (یا او قونه جق) ، فرسجه (من) شکنده کندیسندن بحث ایتمدیکی کورولیور . مخاطبک
 tu ایله افاده سنده بر سبب یو قدر ؛ اکر هند اوروپائی دیلاری بو خصوصده بر برینه اولدجه
 مشابه شکلر محافظه ایتمشله (آلمانجه du ، روسجهده ty ، الخ) اولمشه ، مخاطبک
 نه شکلی آلدیغی کورمک ایچون هند اوروپائی دیلاری غروپندن حقیق لازمدر . ایشته
 تورکجهده بو خصوصده سن ، عربجهده انت ، ساموآنجهده o æ ، الخ دینیلور . بر دیل
 غروپنده متکلم و مخاطب ضمیرلرینک بر برینه یاقین اولماسی بونلرک متقدم بر دورده کی تک
 وعینی شکلک متمادی اولماسندن و ایکسی ، طبیعتک تعینی اقتضا ایدن عنعنه بولماسندن .
 ایشته بوندن دولایی عنعنات لسانیه نك صور مختلفه سنی تعین ایتمک تاریخی علم لسانک
 باشلیجه وظیفه لزندن بریسی در ، عمومی نمونلر آرزجه در ، فقط اوفاق تفکر یک قاریشیدر .
 بوراده مقصد یالکیز اصولک اساسی اولدیغندن او خصوصی حادثه لری تجرید ایتمی در .
 آشاییده کوستریلن مقایسه لر ساده بر شاددر ، ایشک اساسی یک قاریشیدر ، و بوتون
 تاریخ اصولنده اولدیغی کبی ، متبحرینک دلیلی ، ذاتی فطاتی و ذوق سلیمی اولمازینده هر آن
 قوجه مان و کولنج خطالر میدان آلیر ، خلاصه ، سائر عالم کبی ، لسان عالمی ده هیچ
 دور مقسزین تفصیلاتک تحقیقیه اوغراشهرق اصوله متعلق اساسلری اجمال ایلر . ایشته
 کوریلور که بوراده کوردیکمز مقایسه بر لسان عالمک طرز ی دکدر . معلومدر که بر علمک
 اصولی تماماً قاورامق ایچون بر علمده تطبیقاتده بولمق و نتیجه نی قوتتول ایتمک لازمدر .
 تاریخی ایضاح ایچون بر لسان ایله اوکا تقریب و مقایسه ای دیلن لسانلر آراسنده کی وقع
 مناسبلرینک نه قدر متخالف اولدیغی آنجق دیلاری تتبع ایدنلر بیلیر .
 مقایسه نك اساس نقطه سی شودر : رومانجه eo ، ایتالیانجه io ، اسکی فرانسجه jo ،
 اسپانیولجه yo آراسنده کی او یغورنلق تصادفی دکدر .

فی الواقع ایتالیانجه ، اسپانیولجه و فرانسوجده بولونان عناصر صوتیه ، محتال برچوق ترکیبات قبول ایدر . اکر برچوق دیلارده عینی بر معنایی افاده ایچون عینی ترکیبه (یاخود عینی اصل ایله ایضاح اولنه ییلن ترکیلره) مراجعت اولنیورسه ، بویلهجه حاصل اولان بر تصادفک ایضاحی مقتضی در . ایتالیانجه نك io سنی ترکیب ایدن عناصر ایچنده یاخود بو عناصرک صورت ترکیبده io نك شخص متکلمه دلالت ایتک اوزره استعمالی ایضاح ایده جک بروقه یوقدر . عمومی بر طرزده ، کله لک معناسنی سسلرک (صوتلرک) طبیعتده کی خواص ایله ایضاح ایچون ایدیلن تشبثلر هیچ بر موقیته ایریشه مشدر . واقع اولان شودر که مختلف انسان دیلارنده عینی مفهوم الی نهاییه مختلف سسلرله افاده اولنور و کله لره اسناد ایدیلن معنا سسلر ایله اصلا علاقه دار اولمق سزین تبدیل ایلر . یاخود ، عکسنه اوله زق ، معنایه خلال کلیمک سزین کله لرک تلفظی دکی شیر ، ایشته بو حال سسلرده برشی آرامه نك بوش اولدیغنه کفایت ایدر .

دیگر طرفدن تجربه ایله بیلنیورکه عینی بر دیل ، بونکه قونوشان فردلر آراسته حس اولنه جق مرتبهده اختلاف اوزره قونوشیلور؛ بودیل قولانی دینی مملکت ساحه سنده بر برنی متعاقب دورلرده قولانیش اولور . او حالده اختلاف دائما آرتار . بناء علیه عینی اشکال صرفیهده یاخود عینی اشکالک تبدلاتدن تشکله قابیلیتلی لسان قونوشان ایکی غرویه تصادف اولدیغنی کی بونلرک بر طرز مکمله عنعنه سنی ادامه ایتدیردکلری قبول اولنور .

ویریلن هر هانکی بر مفهومک صوتی بر ترکیب ایله افاده سنی ایچون قاچ طالع احتمالی اولدیغنی بولمق ایچون حساب احتمالی تجربه لرینه قالمشمه یه محل یوقدر . افاده ایدیه جک مفهوملر «هاه بولدم!» دینه میه جک قدر چوق متخول ویک آز مقرر شیلردر . تراکیب صوتیه نك کافه سی ده هر هانکی بر لسان و یاخود عموم لسانلرجه قبول ایدلمشدر . دیگر طرفدن تراکیب صوتیه نك بعضیلری دیگر ترکیلردن ده از یاده بعض مفهوملرله اشتراک ایلرلر و بو اشتراکلر شو مفهوملری ادا ایچون او طوپلانیشلری قولایلاشدر مشلردر : glisser (قایمق ، آز تاثیر ایله حکمک) یاخود Craquer (چاتیر دامق) : فعالرنده بر ترکیب صوتی واردر که ذهنم زده افاده ایتدکاری معنا ایله مشارکت ایدرلر ؛ حال بوکه بونلره عمائل صوتلر بوش بوتون آیری مفهوملره دلالت ایلرلر ؛ traquer (تعقیب : ایتک) یاخود braquer (کوز تمک) کورولتویه دلالت ایتلر . plisser (قیورمق ، بوکمک) ده مهادی و قولای بر حرکت

کوسترمز . بوحاله داخل اولان شرطلر اوقدر چوقدرکه عددینی تخمین ایچون آریله حسابی توسط اتمک فائده‌سز اولور .
حسابه مراجعت ایدلمکسزین، yo اورنکنک دورت دینده بربرینه مشابه مفرد متکلمه دلالت ایله‌سنی بر تصادفه حمل ایلک قولای دکدر. اکر، بوقییل برشی، دیگر دیلردهده بویله برسلسله تشکیل ایلر r مثلا رومانجهده eu، ره تو - رومانجهده iou، الخ اولورسه، آرتق تصادف احتمالی ده‌ها زیاده ضعیفلر .

هله مفرد مخاطبک ایتالیاجه واسپانیولجهده tu (تو اوقونه‌جق) فرانسزجهده tu ایله، متکلمک ایتالیاجهده noi، اسپانیولجهده nos، فرانسزجه nous، متمم (مفعول خدمتی کورن بر تکلم ضمیرینک ایتالیاجهده mi، اسپانیولجهده me) (مئ) اوقونه‌جق، فرانسزجهده me، الخ اولدینی نظر دفته آلیرسه آرتق تصادف احتمالی اورته‌دن بوس بوتون قالقار .

ایتالیاجهده، اسپانیولجهده، فرانسزجهده، ره تو - رومانجهده، الخ بویله کله‌لر آراسنده کوریلن اویغونلق قولایجه ایضاح اولونه‌بیلیر : بونلر دیلی لاتینجه اولان وشم‌دی بوملتلرک اشغال ایلدکلری یرلرده عصرلرجه حکم‌سورن روما ایمپراطورلغنک تبعه‌سی ایدیلر. لاتینجه، الله موجود بر چوق متلرک دلالتیه معلومدر . یو لسانلرک کله‌لری آراسنده کوریلن اویغونلقلر، لاتینجه شکلرینک دوامیدر : ego « moi بن »، tu « toi سن »، nos « nous بز »، vos « vous سز »، الخ. مقایسه ایله‌الله ایدیلوب کوریلن اضلده‌کی وحدت تاریخی معطیات ایله تحقق ایلر . بو نظریه‌ی تأسیس ایدن مسعود بر تصادفدر، فقط، اساسده، برهانه برشی علاوه ایتمز. چونکه بر طرفدن شو تاریخی دلیل اولسه‌ده کوریلن حال اثبات ایدیور، دیگر طرفدن، روما ایمپراطورلغنک دوامی مدتجه قونوشولان لاتینجه یرینه یکی لاتینجه‌دن باشقه بر دیکل قونوشولاسنی منع ایده‌مز؛ ایشته مثلاً «ایلریاه شم‌دیکی بوسنده، روما ایمپراطورلغی زماننده لاتینجه بر لسان جاری ایکن، و بر چوق زماننده یکی لاتینجه‌لر قونوشولشکن، شم‌دی یکی لاتینجه اولیان بر دیلی، یعنی اسلاوجه‌لر قونوشیلینور . توننده بو کون قونوشیلیمقده اولان ایتالیاجه و فرانسزجه، و قیله روما ایمپراطورلغی زماننده بوراده قولانیلان لاتینجه‌نک دوامی دکدر. مقایسه اصولیه‌الستحصال اولان لسانلرک قرابتی حقه‌ده‌کی دلیل کندیلمکنه کافی‌در، واصل قیمتی اولان‌ده بودر .

دلیل مشترک، تاریخی بر عنعنہ بولمیان یرده دیلر آراستده بعض توافق « اویغونلق » احتمالی بولمیدیغندن انتتاج ایدیور . بناعلیه بوتون مسئله شوکا ارجاع اولنور: عنعنہک وحدتی فرض ایتدیرن اویغونلق اورنکری هانکیلریدر .

دیلرک هیئت عمومیہ نتیجہ قیمتی اوله بیلن عمومی سبیلری طایبان اویغونلقلرک مقایسه‌جی مورخ ایچون مأمول به بر قیمتی یوقدر . همان هر یرده بولان ، مثلا t و k کی ، صائتلر اورنکی ایکی دیلک قرابتنه دلالت ایده مز . t و k عمومی استعمالی بو ایکی صوتک تحقیقی اعضای تلفظیه تک تسهیل ایتسندندر . بالعکس باشقه لسانلرده نادر و روسجه ولهجه کی ایکی قومیشو دیلده واونلره خاص مشترک اولان jery کی بر تصوت اورنکنک وجودی بو ایکی دیلک قرابتنه اینامق ایچون برنجی دلایلر : فقط بوده قرابتده ساده بر اشارتدر ، لسانده قرابت بونوعدن بر حادثه اوزرینه دکل ، دهها عمومی بر طبیعتده بولنانه استناد ایتلی در . مشترک بر منشأ تأسیس ایدن شی ، ایکی بر چوق دیلارده تشریحی ، فیسولوژی ویا روحی شرائط عمومیہ ایله ایضاح اولمیان خصوصیتی حائر اولان اویغونلقلردر . یوقاریده مطالعه ایلدیکمز بوتون ضمیرله عائد وقعہ بر شی اثبات ایده مز ، چونکه اوضمیرلر قیصه کلهلردر ؛ زیرا بو وقعہ ضمیرلرک جملده ایضا ایلدکاری وظیفهیه تعلق ایلور ، وهان هیچ بر لسانده ضمیرلر ایکی هجایی اصلا تجاوز ایتمز ؛ اکثریا بونلر تک هجان عبارت اولور . بر قرابت اثباتنه اماله ایدن شی مفرد متکلمک بر y ایله تمیز ایتسی ، یاخود فرانسزجه‌ده کی ز کی بر اسکی y ایله قولایجه ایضاح اولنه بیلن بر صوت ایله o طنتی حائر ویاخود بو صائته دن قولایجه حقیقه بیلن بر صائته پی حاوی بولملی در ؛ مفرد مخاطبک بر t و بر u (فرانسزجه تک ou سی) ، یاخود فرانسزجه تک u سی ، روسجه تک jeruy سی کی اسکی بر (ou) دن قولایجه حقیقه بیلن بر صائته ایله تمیز ایتلی ؛ جمع متکلمده بر o پی . (یاخود بر اسکی o ایله ایضاح اولنه بیلن بر صائتی متعاقب بر n ایله دیگر بر عنصرله تمیز ایللی ؛ سائرلری بویله دن ؛ چونکه منفی متکلمک t ایله ، بر n ویا v ایله تمیز ایده جکنه بر y ایله ، و صائته پی متعاقب کلن صائته تک ذکر ایتدیکمز شکلرده کی اولوب باشقه سی اولماسنه عمومی بر سبب یوقدر .

اصولده کی اساسدن شو نتیجہ حقیقور: مقایسه‌ی صرف و نحو ک محتمل حادثه لری خصوصی وقعہ لردر ، و بونلر ، کندی طبیعتلری ایجابی اوله وق ، بر عمومی سبب طایبه مازلر . بونده طبیعتلکدن باشقه بر شی یوقدر: مادام که خصوصی بر دیلک موجودیت تاریخیه سنی مقایسه‌لی

بر طرز زده وضع ایتک ایجاب ایدیور، یعنی بر شی که، تعریفی اقتضای، آرا زنده وجودی
الزم مناسبتر اولقمسزین احوال متخالفه حصوله کادیکندن بوراده آنجق تاریخی ماهیتی حائر
اولان یالکز خصوصی وقعه‌لر نظر دوقته آلینیر .

متوافق تحولار « اویغون دکشمه‌لر » مشاهده ایدلیکی زمان دلیل بالخاصه واضحدر ؛
مثلا ایتالیانجهده être فعلنک مفرد غائی É ، فرانسزجهده est ، اسپانیولجهده es در؛ جمع
غائبده ایتالیانجهده sono ، فرانسزجهده sont ، اسپانیولجهده son در . بر اسکی est
شکلی وبر اسکی son (لاتینجه souut) شکلی نك قارشیلشدیرلهسی یکی لاتینجه‌لر خاصدر .
دیگروه‌هند اوروپائی دیل‌لری متوازی حادثه‌لر عرض ایدرلر: مثلا آلمانجهده sind و ist و اور
هند اوروپائی دیل‌لری نك غیریسنده « être » فعلنک تصریف علامتی اوله‌رق مفردده ti و
و جمعده euti یا خود onti دن اول بالمناوبه بر - s و یا بر - es افاده‌سنه اصلا تصادف ایدلر . یکی
لاتینجه نك il est ایلری آراسنده کی حادثه‌لرک خصوصی موازاتلرندن وینه و بویه فعه متعلق
لاتین ، جرمن ، اسلاو دیل‌لری آراسنده دها آزجه بولنان متوازی حادثه‌لر یکی لاتین
دیل‌لری آراسنده خصوصی و لاتینجه، جرمن و اسلاوچه ایله دها اوزاچه بر قرابت بولندیغنه
و بوتون بو دیل‌لرک بر تک دیلدن، هندو-اوروپائی دن مشتق اولدق‌لرینه متعلق بر دلیل الده ایدیلر .

چونیکه بویه بو قدر خاص بر نتیجه بر صیره شرطلرک تعاقبی نتیجه‌سی در : « être »
فعلنک - on ایله ، مفر غائبک - ti ایله ، جمع غائبک - onti - یا خود enti - ایله افاده‌سی ،
مفردده بر e و جمعهده e سز جذری شکلک تناوبی کی شرائطدن هیچ بریسنک ایکی دیله
مستقل اوله‌رق تماماً حصولی احتمالی اولدیغی کی مختلف دیله بو دورت شرطک مفروض
بر آنده، عینی زمانده بولماسنده احتمال ویرینه مز . بویه بر مشابته عرض ایدن ایکی دیل
بر تک دیلک یعنی هندو-اوروپائی نك آلدیغی مختلف شکلدر . هر علمده ، اثبات ، « بدیهی »
کوریلن واقعه‌لری کشف ایتکدر ؛ بوراده صرف و نحو تطبیقی نك بداهتی قارشیسنده یز :
بعض خصوصی حادثه‌لر ایکی مختلف دیله بولیمه‌جق درجهده « بدیهی » دزلر ؛ اکر دیل
آیری عد اولنیورسه-وا کثریا قونوشان اشخاص بر برینی ا کلاما زلرسه-بو حال ایکی دیلک
مختلف مکانلر و مختلف زمانلرده بر تک دیلک آلدیغی ایکی تورلو تظاهر ننددر .

دیل‌لرک اقریالیغی بویه خصوصی نوعدن واقعه‌لرله تأسیس اولنور . اکثریا واقع اولدیغی اوزره ،
تدقیق ایدیلن دیل‌لرک بنیه‌سی بویه کنسینه خاص عد و بر برینه تقریب اولنه‌بیلر حادثه‌لرله تأمین

ایده‌مزر، بونیر آراسنده صیغی برقرابت تأسیسی آغیر مشکلاته اوغراز، تاریخی علم لسان هان آنجق تأسس ایده‌بیلیر . بالعکس، هند اوروپائی، سامی، فین اوغر، یاسو، ایندونزیا (مالزیا) ساحلری اوستنده اولدیغی کبی بونوع خاص او یغونقلره بول تصادف اولنورسه تاریخی علم لسان تأسس ایتمش بولنور و سرعتله ترقی ایلر .

بنیه‌لرده مقارنت، حتی بویوکده اولسه معیندار خصوصی واقعهلره مترافق اولمازلرسه بر دیل اقربالغنی اثبات ایده‌مزر . چوق زمانلر فین - اوغر (فین وماجار، الخ غروپی) ایله ساموید، تورک و موغول و حتی ژاپونجه‌ی حاوی اورال و آلتای دیه بر بویوک لسان عائله‌سندن بحث اولندی . فی الحقیقه بو دیلارک عمومی بنیه‌لری آراسنده کوزه چارپه‌جق بکزه یشلروار . فقط، فین - اوغر و سامویدده اولدیغی کبی، بو دیلارک برغروپه منسوبیتنی مشعر خصوصی مشترک واقعهلر بولنجه‌یه دکن نه قدر اوزون بر زمان کچرسه کچسون بر اورال و آلتای دیلری عائله‌سندن بحث ایتمه‌یه، یعنی فین - اوغرایله مثلاً تورکجه‌نک و قتیبه ماضیده موجود وعینی دیلک تبدلات مختلفه‌سندن عبارت اولدیغی ایلری سورمه‌یه حق یوقدر . بر هندو-اوروپائی دیلی شولسانلرک عرض ایلدیکی منظره‌ی آلمشدر : یکی ارمنیجه‌نک بنیه صرفه‌سی تورکجه‌نککله مشابه‌در، بویوله اولماقه برابر یکی ارمنیجه صرفه‌نک منشای تورکجه‌دن آیری و مستقادر . یکی ارمنیجه تورکجه‌یه تقریب ایلمز، چونکه کیت واحواله متعلق تفصیلات، فعللرده کیت شخصییه وزمان بویکی دیلده تمامیه آیری‌در .

یوقاریده کچن اساسلرک ده اذقته تطبیقنه دائر بر فکر ویرمک ایچون، بعض مرتبه تفصیلات ایله برکله اشتقاقنک نصل تعین ایلیدیکنی سوئلک فائده‌سز اولیه‌جقدر . برکله‌نک اشتقاقی یاقمق، اوکله‌نک بر دیلده، بر زماندن بری نصل انتقاللر کچر دینکنک بوتون تاریخی تعین ایتمکدر .

مثلاً بوکله کوبکدن کوبکه تصور اولنان ایکی تاریخ آراسنده انتقال ایلر؛ و ایشته بوندن دولایی شرائط مخصوصه آلتنده تبدلات خصوصیه دوچار اولور؛ معنا عینی قاله‌بیلیر، یاخود دکیشمش اولور، بوده مدلولی اولان اشیانک زمان ایله تغیرندن، کله‌ی علی‌العاده قوللانان هیئتلرک طبیعت ویا وسعتی دکیشدیرمه‌سندن ونهایت کله‌نک جمله‌ده یکی وظیفهلر آلمسندن اوله‌بیلیر . یاخود کله، تدقیقات اجرا اولنان مدت تاریخی‌نک مبدأ و منهای آراسنده کی بر زمانده لسانه‌کیرمش اولور؛ او وقت کله - نادر کوریلان برخال اولوق اوزره - یک‌پاره اوله‌رق اختراع ایتمش اولور، یاخود لسانده موجود عنصرلردن تشکل ایدر،

یاخود یاقین ویا اوزاق بر دیلدن اقتباس ایدیلیر . بوراده عمومی بر احتمال حالندن باشقه توضیحنه امکان کوریله مین مسئلهلر ، اکر موضوع بحث ایلدیکنمز واقعه‌نک شرائطی دائماً تبدله معروض اولدیغی ، وبرکله‌نک آز بر مدت ظرفنده مختلط شرطلرک تأثیری آلتندم قالدیغی نظر دفته آلینسه بوراده وضع اولنان مسئلهلرک صوک درجه متعدد اولدیغی کوریلیر . برلسان عالندن برکله‌نک اشتقاقی صور مقعادی بر مسئله‌دکلدر ، بوسوأل قاریشقلغنی ارجکهدن تقدیره امکان اولمیان احوال تاریخیه‌سنی توصیف ایتیمی مستلزم برایشدر .

حتی ایلك اوکجه پک بسیط کوریلین حاللرده پک قاریشقدیر . مثلاً فرانسزجه‌نک Père کله‌سنی آله‌لم، بو عمومی هندو-آوروپائییدن باشلا یوزق، قلاسیق لاتینجه‌یه و بو کونکی فرانسزجه‌یه قدر نسلدن نسله متمادی بر طرزده انتقال ایده‌بیلن مقداری آز کله‌لردن بری در . فقط شکلنده پک چوق تبدلله دوچار اولمشدر: بو کله‌نک عمومی هندو-آوروپائی ده کی تلفظی ایله بو کونکی فرانسزجه تلفظی آراسنده مشترک آنجق تک بر چیز کی واردر . اووقعه‌ده کله‌نک P ایله باشلامه‌سی در ؛ بونک شکل صرفیسی تمامیه دیکشمشدر، چونکه هندو-آوروپائی ده کیت وحاله کوره مختلف اون بش شکل قبول ایدرکن فرانسزجه‌ده غیرمتبدلدر (جمع علامتی اولان s) علامتندن باشقه برشی دکلدر ، معنا ده‌آز دیکشمه‌مشدر؛ کله‌هندو-آوروپائیده اجتماعی بروظیفه‌یه دلالت ایلر ایدی ؛ père برأوک باشی ایدی ، و بوندن دولای کله‌نک دینی برقیمتی واردر ؛ « کوک بابا ciel père » رومالیرک Jupiter نی اشعاره یارار ؛ حالا لاتینجه Pater ک هرشیدن اول اجتماعی برمعناسی وار: کله عائله‌نک موقعی بیلدیرر، برطبیعی واقعه‌یی دکل ؛ دوغور تغانلق ، تام بومعنایه کن genitor ایله افاده اولنور . شمده فرانسزجه‌ده بالعکس فیسیولو جپائی بر دوغور تغاندر ، خلق دینده « mâle ارکک مقابلی اوله‌رق قوللانیلیر ، مثلاً ارکک طاوشاندن بحث اولونورکن Père دینیلیر ، mâle دینیلمز ؛ یاخود Père هرهانکی بریاشده کی آدامه خطاب ایچون قوللانیلیر ، بو خطاب بر رومالینک یاشلی آداملر حقنده کی بر نوع حرمتی ، اوکا بر رئیس کی رعایتی کوسترن Pater کی دکل فقط ، عکسنه اوله‌رق حرمتزلکی ولایالیککی تضمن ایدر ؛ یاخود قاتولیک کلیساسنه مخصوص برلسان ایله بر طاقم پاپاسلره بویله تعظیماً قوللانیلیورسه‌ده بو آداملرده مسلکلی ایجابی اولارق اصلاً عائله رئیس دکلدرلر . ایشته مطالعه اولنان کله‌نک ثبات ایچون پک مساعد برحاله بولماسنه رغماً ، هندو-آوروپائییدن فرانسزجه‌یه قدر هر تورلو درین تبدلله دوچار اولدیغی ، یعنی دیرت بیک بیل قدر تخمین اولنه بیلن بر زمانده کی تحوللره کوریلیر .

عمومیت له لغات چابوق تکامل ایلر. قیمتلری استعمال ایله چابوق جاقق ضعفیت کسب ایدن کلهلر. ده کثیف تعبيرلرک اداسی ایچون تازه لیرلر، دکشیرلر. اشیاده تبدلر، اجتماعی دکشکلکلر. بعض کلهلرک موقه ویا ابدیاً استعمالنه مانع عرف و عادتلر، تاریخی وقعهلر، اجنبی دیلردن، یاخود خصوصی اجتماعی غروپلره عائد قونوشمه لردن، اکثریا صیق صیق وقوعه کلن اقتباسلر، یاخود دیگر طرفدن، تلفظ دکشدرمه لری، صرفه کیرن یکیلکلر، نامتناهی متنوع شرطلر برچوق دیلردن تبدلر وجوده کتیرلر: اون یدنجی عصر دن بری، پارس کاپی جماعتلرینک قوللاندقلری. فرانسزجه نك تلفظ و صرفنده آنجق تفصیلاته عائد تبدل وقوعه کلدی؛ مولیره معاصر اولان برکیمسه یه بوکونک فرانسزجه سیستمه اویمق ایچون بویوک براقنامه حاجت یوقدر؛ فقط کندیسنه سویلنیلن شیرلی فنا آ کلایه جقدر، چونکه کلهلر و کلهلرک معناری قسم کایلری اعتباریه کندیسنه یکی که جقدر. واون یدنجی عصر دیلنی دریجه تدقیق ایتمن برکیمسه بعضاً او دوره عائد متنی آ کلایه ماز، یاخود اونلری او قورکن بک قاباجه مخالف معنار آ کلار، بو ایسه صرف قوللانیلن کلهلرک، زمانمز استعمالندن، کایاً آریله لردن، یاخود باشقه معناره دلالت ایتمه لردندر.

تاریخی ایجه بیانمین بر دیلده اشتقاق یا بهیه قالمشمه نك گوجلکی و حتی امکانسزلگی ایشته بویله جه لغتلرک متبدل اولیشلرندندر. برکله نك، مقدماً معلوم اولان، برکله نك فلان و فلان حالرده دوامندن عبارت اولدیغنی و یاخود فلان و فلان عنصرلردن تشکل ایتدیکنی تصدیق ایچون، یوقاریده قویدیغمز اساسه کوره، آ لینان تفصیلاتک ماوقعه مطابق اولوب راست که اولدیغنی تعیین ایتمک اقتضا ایلر. تثبیت ایدیلن صوت و شکلرک مشابهتی اکثریا مغفل اولدقلرینه علم لسان اربابی اوزون تجربه لر نتیجه سنده واقف اولدیلر. شمعی اصول دائره سنده چالیشانلر مبهم و غیرمعین بکزه یشلره دهه زیاده قیمت ویرلر.

شکله عائد خصوصده لسان علماسی قیاسی تطابقلر تعییننه حصر اهمیت ایدرلر. مثلاً هندو - آوروپائی دیلرندره بربرینه مشابه شوایکی کله یی آ لیرلر:

آنه	بابا	
madre	padre	ایتالیانجه ده
madre	Padre	اسپانیولجه ده
maire	Paire	پرووانسال دیلنده
mère	Père	فرانسزجه ده

بوتله یا پیلان موازات، هر ترتیبک کله‌ری آراسنده مشاهده ایدیلن خارجی شکل‌ده کی مشابهت‌لرک مقرر دستورلر افاده ایدیه بیه جکله ری و بونک نتیجه‌سی اوله رق عارضی اولدقلری کوستریرلر . ایشه آنجق دستورلر اعانه‌سیه ، واصلاً ظاهری بکزه بیشر نظر دفته آلتامق شرطیه برلسان عالی اشتقاق یاه بیلیر . بویه تطابق دستورلری قونولمادقچه ، بو ایشده ده به لشمکدن باشقه برایش کوریه مز . دستورلری معلوم اولان دیلرده ، بونلری بیلیمکسزین و تطبیق ایمکسزین اشتقاق یاهمه یه قالدیشانلر بوشنه اوغراشمش اولورلر .

برکله ، معلوم بر استعمال صرفی یه قابیلیتی صوتلرک هیئت مجموعه‌سندن و معلوم بر معنایه مشارک اولقانه تعین ایلر . ایکی کله آراسنده تطابق بر قیمتی اوله بیلیمک ایچون بونک صوتلره ، معنایه ، و موجود ایسه استعمال صرفی یه شامل اولماسی الزمدر . شو اوچ نقطه نظر دن تطابق نه قدر تام اولورسه اشتقاقک دوغریلغه اضابتی او قدر صحیحدر .

صوتلر آراسنده کی تطابق موضوع بحث ایدیلن موافقت دستورلری اعانه‌سیه تاسیس ایدلمی در . بونلرک قیمتی ساری اولدقلری عنصرلرک مقداری نسبتنده آرتار . دورت ، بش یا خود آلتی عنصری حامل اولان بر تطابق یالکیز بر ایکی عنصره شامل اولاندن ده آز عارضی اولق احتمالی حازدر . ایشه بوندن دولایی ، اکثریا واقع اولدینی اوزره ، کندیننی برضائته تعقیب ایدن بر صامته‌دن عبارت قیصه کله‌لی دیلرده اشتقاق یایمق کوجدر . لاتینجه‌نک Pater, patris کله‌لرنده اولدینی کی (P, a, t, r,) دورت و یا خود frater (f, r, a, t, r,) کی بش عنصری حاوی کله‌لری تحریات اجرا سیچون پک کوزل بر عزیمت نقطه‌سی عرض ایدرلر . بالعکس ، سودان و منتهای شرق دیلارنده اکثریا تضادف اولدینی کی صوکی صائته‌لی و تک هجالی کله‌لردن عبارت دیلرده اشتقاق کوچ اولور . یا یا خود تا کی ایکی عنصردن تشکیل اولنه بیلن اوزنکله ایکی دیلده بردن تضادف اولنورسه ده معنایه کانه ، تدقیق اولنان کله‌لرک معناسی تمامیه و حقیقه تثبیت و تعیین ایدیلرسه آرالرنده کی تطابق قیمتی ده او قدر آرتار . اکر عینی بر حیوانه دلالت ایدن مفهوم ایتالیانجه‌ده cavallo پرووانسالده cavallo فرانسزجه‌ده cheval ، اسپانیولجه‌ده caliallo اولدینی کی مؤسس تطابق دستورلری موجبجه بر طاقیم عناصر صوتیه یه موافق اولور ایسه بوقیل تطابق تضادف احتمالی بالطبع دفع ایدجکی آشکاردر . مطالعه اولنان صوتلر نه قدر مبهم اولورسه اشتقاق او قدر حقیقتدن اوزاقلاشیر؛ چونکه بر طاقیم صوتلره بر طاقیم مفهوملر آراسنده کی تطابق دهها کوزه چاربار . مبهم معنالی و ، پک عمومی « کوکار » ک

اشتقاقی ، يك معین معنای اولانله نظر آيك صحیح دکلدر ، شبهه سز یان یانه کتیریلوب .
مقایسه ایدیلن دیلارده ، بر کوکه عائد کله لرك معناسی ایجه تعین ایدیلن معین کله لرك
اشتقاقی طبیعی دوغری در: روجه φέρο ، لاتینجه fero ، غوتیکجه baira « کوتور بیورم » ،
ارمنیجه berem « کوتور بیورم » ، سانسقرتیجه Baramir « کوتور بیورم » ، یعنی مختلف
هندو - اورویائی دیلارنده کی - bher کوکنک حال صیغهلری آراسنده کوریلن قرابت قدر
امین برشی اوله ماز . کله معنالرینک دکیشمه سی واقع اوله بیلیر : بربرینه یا قلاشدیریلوب
تدقیق ایدیلن کله لرك معنالی آراسنده کی فرق ، مثبت واقعهلردن حیقاریلان اسباب ایله
ایضاح اولنه بیللمی در ، چونکه معنائک شویله بویله انکشافی شایان قبول دکلدر دینه جک
برقاعده یوقدر .

علم لسان اریابندن برچوغنک تاریخی نتیجه استخراجی ایچون سوه سوه مراجعت
ایله کیری اسم خاصلرک ایضاحنده بویوک بر قیمت یوقدر . بر اشتقاقک محتمل قوتی ، ایکی
ویا دهها زیاده دیلارده بر معنائک عینی صوتلرله یا خود تطابق دستورلری یارده می ایله دهها
متقدم بر عینته ارجاعی ایله اولوب عارضی اولمامسیله در ؛ فقط بر دیلده کی بر اسم خاص دیگر
بر دیلده کی اسم عام ایله تقریب بو صورتله او اسم خاص ایضاحه قالدیشیلیر ایسه بو صورتله
ایراد اولنان برهانک قوتی اورته دن قالدیجنی میداندی در ، چونکه اسم خاصه اسناد اولنان
معنا ، تعبیر عامیانه سینه ، کیفی و بی معنا اولور . ایشته بوندن دولانی اسم خاصلر آنجق
بدیهی ایضاحات ایله تفسیر اولنه بیلیر : مثلاً فرانسزجه ده بولنان ؛ - Charpentier, ouvrier
Boulangier ، Boucher ، Yacher, Pasteur کی اسم خاصلر بر صنعته دلالت ایدیور ؛ ایشته
بونلره یا قهرق sueur و فرانسزجه نك اسکی sueur (لاتینجه sut r دن مشتق) قوندره چی
دیمکدر ، و Feèvr (دمیجینک اسکی آدی ، لاتینجه سی faber) ک ، بویله جه بر صنعت
اسمندن حاصل اولمش اسم خاص اولدقلرینی دوشونک مشروع اولور . اگر بو خصوصده
بعض شبهه حاصل اولورسه Le Sueur ک Sueur دن Leconte ک Comt دن ،
Le peletier نك Pelletier دن کلدیکنه باقیله رق شبهه قالدیریلیر . بونوع ظاهری حاللرک
غیر یسنده ، اسم خاصلرک ایضاحی اثبات ایدیله مز ، بناء علیه بونلره آنجق « ملعبه ذهنه »
تعبیرینک مدلولندن اوته بر قیمت وریله مز .

صوت و معناده کی تطابقله صرفی تطابقلرده انضمام ایدرسه کله لرك تقاریندن فائده لی
دلایل الله ایدیلیر . اگر ، مثلاً ، ایلك کورونیشه رعماً ، صوت و معناده آرالرنده حقیقی

بر تطابق بولنان ایتالیانجه‌نك *cuocere* سی ایله فرانسزجه‌نك *cuire* آراسنده کی تطابقدن شبهه ایدیلیرسه *cotto* و *cuit* اسم مفعوللری آراسنده کی تطابق شبهه‌ی اورته‌دن قالدیرمه‌یه چوق یاردیم ایدهر. هند آوروپائی بالخاصه اسکی دورنده و السنه سامیه کی دیلرده بعض کلمه‌لره ملاصق صرفی خصوصیتلره مالک اولدقلری جهتله؛ کلمه‌لری عینی صرف قاعده‌لرینه مربوط دیکر دیلردن اشتقاقی اثباته موافق دوشرلر. بعض دیلرک، بالخاصه منتهای شرق دیلرینک مقایسه‌لی صرفی تدوینده کی کوچک ایشته بوندن ایلری کلیور.

اشتقاقی شمده‌ی یه قدار اولان مسروداتمزله آ کلاشیلیمیه‌جق قدار، دها زیاده کوجلشدیروب صحیح‌لکدن اوزاقلاشدیران برحاله تدقیق ایدیه‌چک بریدله بولنان کلمه‌لرک دائمًا مختلف دیلردن کلمش اولمالری، یاخود آردی آراسی کسيلمه‌دن کرک‌دیلده کی عنصرلر و کرکسه دیکرلرندن آلانلره تشکیل اولنان کلمه‌لرک قوللانیه‌سیدر. ایشته بوندن حوایی فلان دیلده، فلان تاریخده موجود اولان فلانجه عنصرلره فلان کلمه‌نک ایضاحی ادعایه کیمسه‌نک حق یوقدر. اشتقاقده کوریلان واقعه مشکلاقی صایسزدر، اوکلمه‌لر آراسنده کی بکزمیشلری کورمک قولای ایشده، اشتقاقی برتقاربک صحتی تأسیس ایچون نه قدر کوچک اولدیغی آنجق بوخصوصده معلومات و تجربه صاحباری بینه بیلرلر.

ایراد ایدیلان واقعه‌لردن، مقایسه‌لی صرفده دلیل مقامنده قوللانیلان یکانه اثبات واسطه‌سی بعض صوتلر (یاخود پک معین بعض متعین اصوللر)، و بعض مفهوملر آراسنده تطابق بولماسی، و تطابقلرک تصادفی اونوب اولمادیغنک تحقیقی کیفیتی اولدیغی میدانه چیقیور. الیه ایدیلان دلیلک درجه قیمتی تطابق عارضی اوله‌ماماسی خصوصنده کی درجه احتمال باغلی در. ایشته بوندن اشتقاق مختلف احتمالی درجه‌لری اولدیغی میدانه چیقیور؛ بونلردن بعضلری فرانسزجه‌نك *père* سی ایله ایتالیانجه‌نك *patre* نی و فرانسزجه‌نك *cuire* سی ایله ایتالیانجه‌نك *cuocere* سنک تقریبده کورلدیگی کی محققدر؛ فقط دیکر تقریبلر ایسه ساده‌جه ممکندر، و حقیقته اتصال ایدن براحتال ایله ساده برامکان آراسنده تصویری قابل اولمیان درجه‌لر چوقدر.

مقایسه اصولندن باشقه تورلوده استفاده ایدیله‌بیلر، بوتون آدام اوغلی دیلرندره، یاخود فرانسزجه و ایتالیانجه کی ماتقدمده لاتینجه‌نك اوغرا دیغی تبدلات نتیجه‌سی اولدق و جوده کلدکلرندن، سوریه، مصر و فاس عربجه‌لری کی - بوکون سویلنشدیه

بربرندن پک فرقلی اولان - واسکی فاتحک دیلندن آزمه‌سندن صرف نظر، بر چوق دیلر آراسنده نه‌کی اشتراک بولندیغی صوریه‌بیلیر . بویله‌جه عمومی بر علم لسان تاسیسی نتیجه‌سنه ایریشلیر . « مقایسه‌لی صرف » دینیلن علمک موضوعی بودکلدر . تاریخدن تجرید ایله وجوده کتیریلن عمومی علم لسان ، هنوز ناآمام ، وجوده کتیرلمه‌سی کوچ ، ووجوده کتیرلمک ایچون امکان درجه‌سنده لسانلرک ممکن اوله‌بیلدیگی قدر تاریخلری تاملامق ایجاب ایتدیرن بر علمدر . عمومی لسان علمک تأسسنه یارایان شی مقایسه‌لی صرف نقطه نظرجه قیمتدن حاری اولدیغی‌کی مقایسه‌لی صرفه یارایان‌ده عموم علم لسانه کوره بر قیمتدی حازر دکلدر . مثلاً سامی و هند اوروپائی دیلرلرندله فعل ایله اسم آراسنده پک واضح برفرق یولیشی بو ایکی دیل زمره‌سنک قرابتی اثبات ایتمز ؛ فقط دوره تاریخیده صراحة بربرندن آری اولان ایکی دیلده ، مختلف عملیه‌لره ، اسمک فعلدن آریلمه‌سی کیفیتدی بویکی اساسی مقوله صرفیه‌نک بوتون دیلدرده آریلمه تمایل اوللاری حقنده‌کی عمومی عقیده‌نک وجودینی اثبات ایلر . - السنه سامیه‌نک اوچ حاللی براعرابی وارایدی . هند اوروپائینک اعرابی سکنز حالده ایدی ؛ بناء‌علیه سامی دیلنک و هند اورپائی دیلنک انبساط تاریخسی جریان ایدرکن او حاللر آزالمایه میل ایتمز و هر کله بر شکل ویا بری مفرد ، دیگر جمع اولق اوزره بربرندن آری ایکی شکل صاحبی اوله‌یه تمایل ایش اولدیغی کوریلور . انکشافده کوریلن شوموازات هیچ بر قرابت اثبات ایتمز ؛ بوالسنه سامیه و هند اوروپائینک هر برینده آری بر طرزده عمومی سبیلرک ، پک مختلف بر طرزده تأثیرات اجرا ایتدکریغی ایضاح ایلر : چونکه مثلاً سریانی ویا معاصر عربی‌کی انکلیزجه ، فرسجه ، فرانسیزجه حاله متعلق انعکاسلریغی غیب ایتمشلرسه ، بو حال تاریخی تعقیب اولنه‌بیلن بالنسبه یکی تکامللره حادث اولمشدر . انبساطده‌کی عمومی بر تطابق تاریخی اساسده اشتراکی اثبات ایتمز .

تاریخی مقایسه اربابی هرشیدن اول حیاتیونک تقارب convergence دیدکری حادثاتدن اجتناب ایتلی درلر .

لسانیات متخصصنه ایدیلن شو توصیه اساساً بوتون مقایسه‌لی اصوله تطبیق اولنور . مقایسه‌نک ایکی طرزلی وار : یا عارضی اوله‌میان خصوصی تطابقلر اثبات ایدیلهرک بوندن تاریخی مشترک بر اصله رجوع استنتاج ایدیلیر ؛ یا خود تدقیق ایدیلن بوتون واقعلر آراسنده تطابق بولنه‌رق ، عمومی قانونلر قویمه‌یه واریلیر . ایکنجیسی ، وقایع اجتماعیه‌کی مفصل ماده‌لرده فوق‌العاده مشکلات عرض ایلدیگی جهته بوراده مناقشه ایتیه‌جکزه .

بورادہ کی مقصد من بر مقایسہ اصولیہ ماہیت تاریخیہ بی حائز واقعہ لک نصل انتاج اولندیغی در۔
 علم لساندہ اصول ، دلیلی بولونمش و برچوق واقعہ ل صدقنی اثبات ایشدر۔ باشیہ یرده،
 بالخاصہ دیانت ، مؤسسات سیاسیہ و یا حقوقیہ ، صنایع تکنیکدہ موفقیتی آزر ؛
 لسانیات خصوصندہ اولدیغی قدر هیچ بریرده معاملات قاریشبق دکدر ؛ بوندن دولایی،
 هیچ بریرده تحقق ایتدیریلن ترتیبات combinaison عارضی اوله رق بولنه بیلمک طالعنه
 مظهر دکدر۔ لسانیات علماسنک ، یاخود تاریخی علم لسان ایشلرینه قاریشانلرک یاندقلری
 خطالر کوز اوکنه کتیریلرسه اثبات لزومنه رجعت ضروری کوریلر ؛ بوصورتله لسان
 کی اجتماعی واقعہ لک تکاملنی تأسیس ایچون قوللانیلان مقایسہ اصولندہ خطادن
 ضاقینلمش اولوز ۔